

РЕЦЕНЗИЯ

от доктор на педагогическите науки, доктор по филология
Маргарита Годорова Терзиева – професор в Университет „Проф. д-р Асен
Златаров“ - Бургас
на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната
длъжност „доцент“ на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас
по област на висше образование 1. Педагогически науки
професионално направление 1.2. Педагогика (Методика на обучението по
музика в детската градина и началното училище)

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник, бр. 107 от 16. 12. 2021 г. за
нуждите на катедра „Педагогика и методика на обучението“ към Факултета по
обществени науки, като единствен кандидат участва гл. ас. д-р Смилена
Димитрова Смилкова от същия факултет.

Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-35 от 27. 01. 2022 г. на Университет „Проф. д-р Асен
Златаров“ съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на
академичната длъжност „доцент“ по област на висше образование 1.
Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Методика
на обучението по музика в детската градина и началното училище), обявен за
нуждите на катедра „Педагогика и методика на обучението“ към Факултета по
обществени науки, а на първото заседание на журито съм определена за
рецензент.

За участие в обявения конкурс е подала документи гл. ас. д-р Смилена
Димитрова Смилкова от Университет „Проф. д-р Асен Златаров“. Представеният от кандидата комплект материали е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Университета.

Гл. ас. д-р Смилена Смилкова е приложила общо 21 научни труда: 1 монография, 1 книга на базата на защитен дисертационен труд, 1 учебно

помагало и 18 научни статии, разпределението на които, според обнародването им в страната и в чужбина, е 8 към 10.

Биографични данни на кандидата

Гл. ас. д-р Смилена Смилкова е родена в гр. Бургас през 1961 г. Завършила е Българската държавна консерватория – днес ДМА „Панчо Владигеров“, в гр. София. През 2002 – 2005 г. е докторант на СУ „Св. Климент Охридски“, гр. София и придобива образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 05.07.03 Методика на обучението по музика. От 2018 година е асистент, а от 2020 година – главен асистент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Гл. ас. д-р Смилена Смилкова има има 38 години стаж, от които 34 – като учител. Владее английски и руски език. Тютор е на специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“ (редовно обучение) в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Обща характеристика на дейността на кандидата

Научни трудове

От представените самостоятелни трудове ще открия монографията „Инструменталната музика и нейното възпремане или Разкажи ми музика (фантазия – творчество – публика)“ и учебното помагало „Творчески задачи за развитие на въображението чрез възприемане на инструментална музика“.

Монографията „Инструменталната музика и нейното възпремане или Разкажи ми музика (фантазия – творчество – публика)“, на която имам удоволствието да съм научен редактор, търси и намира баланса между традиции и новаторство в музикалното образование и възпитание. В първа глава – „Теоретична обосновка“, са разгледани:

- музиката във взаимодействието ѝ с другите изкуства;
- структурата на музикалността;
- основните музикални способности;
- възприемането на музика като основна музикална дейност.

Авторката не се задоволява с цитирането на популярните научни становища, а търси техните съвременни интерпретации в педагогически условия. Тя предлага музикални миниатюри, приказки и пиеси, които могат да подложат на „естетическо облъчване“ деца и ученици, като ги превърнат в ценители на музиката.

Във втора глава – „Модел на възприемане на инструментални музикални произведения в предучилищна и начална училищна възраст“ – се съдържат най-важните раздели на монографията. Анализирано е формирането на компетентности у децата и учениците чрез възприемане на музика. Разгледани са техните умения, комуникативност, фази на креативен развой. Разкрити са начините за развитие на детското слово на основата на емоционално и образно възприемане на музиката.

В предложения от авторката модел „Разкажи ми музика“, основан на емпирично изследване, са използвани педагогическо наблюдение, анкетни методи и дидактически тест. Деца от детската градина, ученици от началното училище и студенти от педагогическите специалности се потапят в творческа атмосфера, създадена с помощта на концерти-приказки, словесни творчески игри, наблюдение на картини, изобразяващи различни танци, и др. Така се възпитава емоционална чувствителност, поощряват се нестандартните подходи и изобретателността, повишава се нивото на общата култура. В този смисъл напълно се присъединявам към мнението на авторката, че „взаимовръзката между различните изкуства в обучението по музика обогатява познанието, опитността, асоциативно-образното мислене, което обуславя креативността и артистичната инвенция у деца и ученици“. Постигнатият от д-р Смилена Смилкова методически синкретизъм вероятно ще се превърне в отправна точка на сродни проучвания, което прави този труд особено ценен не само в областта на музикалната педагогическа практика, а и в родноезиковото обучение, и в обучението по изобразително изкуство.

Учебното помагало „Творчески задачи за развитие на въображението чрез възприемане на инструментална музика“ по убедителен начин доказва, че днес

творческите открития могат да бъдат направени „на ръба“ на две и повече науки и научни области. Авторката изследва уменията на студенти от педагогическите специалности, поставяйки им задачи от областта на музиката, литературата и изобразително изкуство. От гледна точка на собствените си компетенции мога да твърдя, че създаването на есе, приказка, разказ, стихотворение върху асоциации, породени от досега с музика, може да влияе благотворно върху интелектуалното развитие на младите хора в няколко посоки:

- „вербална музика“ – музикалност на словото и/или имитация на музиката чрез думи;
- на аналогии между литературни и музикални фрагменти и структури;
- откритията в една художествена област може да имат програмно значение за друга – напр. художественото слово може да почерпи определен ритъм, звукова организация на поетичната реч (фоника), динамика от музиката.

Написаната на базата на защитена докторска дисертация книга „Музиката – гласът на душата“ е посветена на българския клавирен педагог доц. Лидия Кутева. В изложението на музикален анализ са подложени нейни етюди, полифонични произведения, сборници с нотирана музика. Потърсена е връзката между идейно-образния клавирен анализ и педагогическата музикална практика.

Научни публикации

Публикационната дейност, свързана с научната периодика, включва 18 заглавия, които могат да бъдат групирани по следния начин:

- избор на издание за публикация – 3 – в списания, 11 – в сборници от участия в международни конференции, 4 – в научни конференции с международно участие ;
- по език – 13 статии на български, 3 на руски език и 2 на английски език;
- по авторство – всички са самостоятелни.

Статиите и докладите са публикувани в реферирани издания и имат научна стойност.

Участие в научни проекти

Гл. ас. д-р Смилена Смилкова е взела участие в три научноизследователски проекта, завършили с научни резултати:

- „Идентичност в танц и песен“ (дог.№2019-1-BG01-КА229-062344_1 между СУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Айтос и Център за развитие на човешките ресурси)
- „Музика и изкуства сред природата“ (дог.№2019-1-IT02-КА229-063291_3 между СУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Айтос и Център за развитие на човешките ресурси)
- „Тенденции и перспективи в развитието на статусно-ролевите модели и ключовите компетентности на български учители“ (НИХ – 436/2020) на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Научни приноси

Приносите на кандидата могат да бъдат обособени в три групи:

- научни – разработен е теоретичен модел за възприемане на детски музикални инструменти в предучилищна и начална училищна възраст, който се опира на детското въображение и творчество;
- научно-приложни – постигнат е художествен синкретизъм чрез откриване на пресечни точки между литературата, музиката и изобразителното изкуство в работата със студенти от педагогическите специалности, което допринася за многопосочното им културно-естетическо обогатяване и самообогатяване;
- приложни – възпитаник на кандидата печели престижни награди на четири престижни клавирни конкурси – три международни и един национален.

Тези приноси разкриват качествата на гл. ас. д-р Смилена Смилкова като изследовател със специализирани методически интереси в областта на музикалното възпитание на деца, ученици и студенти.

Цитирания

В представените документи са открити общо 8 цитирания на трудове на д-р Смилена Смилкова, от които 5 са в български научни сборници и списания, а 3 – в списания в чужбина. Седем от цитатите са в реферирани научни издания. Те я характеризират като разпознаваемо лице в методическата общност.

Учебно-методическа и преподавателска дейност

Гл. ас. д-р Смилена Смилкова чете лекции по Артпедагогика на студенти от специалност „Социална педагогика“ и води семинарните упражнения по редица академични дисциплини в педагогическите бакалавърски специалности: „Методика на музикалните дейности в детската градина“, „Методика на обучението по музика в началното училище“, „Музикален инструмент“, „Музикален фолклор в ДГ и НУ“, „Музика за деца и ученици“, „Музика за деца“, „Социална превенция чрез музикален фолклор“, „Социално-педагогическа медиация“, „Артпедагогика“. Тя взема участие в редица практики и практикуми на отделни педагогически специалности на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – в редовна и задочна форма на обучение.

Лични впечатления

Познавам д-р Смилена Смилкова от половин век – учили сме в едно и също основно училище, живеем в един квартал. Следила съм с интерес търсенията ѝ в сферата на музикалното образование, творческите ѝ изяви в областта на клавирната музика, обществената и публицистичната ѝ дейност. Ученици и студенти виждат в нейно лице отговорен преподавател, а колегите ѝ – екипен играч, взискателен партньор и добър модератор.

Критични забележки и препоръки

Към кандидата за доцент отправям препоръка – да потърси пресечните точки на музиката с театъра и киното, където вероятно ще открие още по-големи възможности за разгръщане на идеите си и за оползотворяване на техния образователен потенциал.

Заключение

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Смилена Димитрова Смилкова, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“. Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“.

Разработките му са ориентирани към методическата подготовка на студентите от педагогическите специалности и към реалната педагогическа практика.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализа на тяхната значимост и съдържащите се в тях приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Факултета по обществени науки за избор на гл. ас. д-р Смилена Димитрова Смилкова на академичната длъжност „доцент“ в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Методика на обучението по музика в детската градина и началното училище).

27.03. 2022 г. Изготвил рецензията:

(проф. д-рн Маргарита Терзиева)